

چکیده فارسی

مقدمه: شبکه‌های دانش به عنوان یکی از فعالیت‌های مهم مدیریت دانش، سازوکارهایی هستند که برای ترکیب انواع دانش از افراد مختلف و تبدیل دانش‌های فردی به دانش جمعی مطرح شده‌اند. این شبکه‌ها، به مجموعه‌ای از افراد و تیم‌هایی اشاره دارد که فراتر از مرزهای سازمانی، گردهم آمده‌اند تا مجموعه‌ای از اطلاعات، دانش و تجربه خود را برای خلق و توسعه دانش و حل مسائل جدید با ترکیب دانش و تجربه از یکدیگر مبادله کنند. در مطالعه حاضر تلاش شده است تا الگویی مفهومی برای شبکه دانش حوزه بیماری‌های عفونی کشور ارائه گردد.

روش پژوهش: روش پژوهش حاضر ترکیبی بوده و با استفاده از طرح اکتشافی متوالی در چهار مرحله انجام گرفته است. در مرحله نخست فاز کیفی با استفاده از رویکرد نظام‌مند مقالات مرتبط در پنج پایگاه اطلاعاتی خارجی شامل وب آو ساینس، اسکوپوس، پاپمد، پروکوئست به همراه موتور جستجوی گوگل اسکالر و پایگاه‌های داخلی شامل مگ ایران، مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، جستجو، انتخاب و برای تجزیه و تحلیل وارد نرم افزار اندنوت شدند و در نهایت بوسیله فرم گردآوری داده، مورد تحلیل محتوا قرار گرفتند. در مرحله دوم فاز کیفی با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی و بوسیله فرم راهنمای مصاحبه که از یافته‌های مرور نظام‌مند برای طراحی آن استفاده شده بود نسبت به جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه مجازی یا حضوری با متخصصین عفونی (بالین - غیر بالین)، اپیدمیولوژی و متخصصین مدیریت دانش و همچنین چند تن از مدیران شرکت‌های دانش بنیان اقدام و برای تحلیل محتوا از روش تماتیک برای کدگذاری مصاحبه‌ها و با استفاده از نرم افزار مکس کیو دی ای انجام شد. در مرحله سوم فاز کیفی نیز بوسیله روش نمونه‌گیری هدفمند و با استفاده از فرم نظرسنجی، نسبت به دریافت نظرات خبرگان در راستای اصلاح کدگذاری و طراحی الگوی اولیه اقدام شد. در مرحله چهارم و فاز کمی مطالعه نیز با روش دلفی و پرسشنامه طراحی شده مبتنی بر درجه بندی پنج گزینه‌ای لیکرت، نسبت به اعتبارسنجی مقوله‌های تدوین شده در فاز کیفی اقدام گردید. در مرحله دلفی میزان پذیرش نظر خبرگان برای رسیدن به توافق جمعی ۷۵ درصد در نظر گرفته شد و برای پذیرش، حذف یا انتقال سؤال به دور دوم دلفی، از میانگین و دامنه میان چارکی استفاده شد و در نهایت نتایج گزارش شدند.

یافته‌ها: جستجوی نظام‌مند پایگاه‌های اطلاعاتی منجر به شناسایی ۱۳ مقاله مرتبط شد. از تحلیل محتوای این مقالات ۳ طبقه اصلی عوامل اثرگذار بر شبکه‌های دانش شامل عوامل فردی، عوامل سازمانی و عوامل سازوکارهای ارتباطی مشخص شد. تحلیل تماتیک ۲۵ مصاحبه انجام شده در فاز دوم، منجر به استخراج ۵۶۴ کد در قالب ۱۲ مقوله اصلی و ۵۸ مقوله فرعی شد که بعد از هم اندیشی با خبرگان در فاز سوم در نهایت ۴۳۷ کد در قالب ۱۰ مقوله اصلی و ۳۵ مقوله فرعی به عنوان عوامل و موانع اثرگذار بر شبکه

دانش حوزه بیماری‌های عفونی کشور شامل : "تقویت تعاملات دانشی بین‌متخصصان حوزه عفونی" ، "عوامل سازمانی و فراسازمانی" ، "راهبردهای مدیریتی" ، "بهره‌گیری از فناوری اطلاعات" ، "عوامل فردی(معیارهای اعضای شبکه)" ، "بهره‌گیری از واسطه‌گران دانش" ، "تعاملات با بخش خصوصی و غیردولتی" ، "چالش‌های مدیریتی و سیاستگذاری" ، "چالش‌های سازمانی و فراسازمانی" و "چالش‌های فردی" انتخاب شدند. اعتبارسنجی کمی یافته‌ها نیز طی دو دوره انجام شد و نتایج نشان داد که تمامی مقوله‌ها به غیر از دو مقوله فرعی "موازی‌کاری و رقابت منفی در سازمان" و "عوامل اجتماعی" با کسب درصدهای متفاوت مورد تأیید خبرگان قرار دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه نشان داد شکل‌گیری شبکه دانش در حوزه بیماری‌های عفونی در کشور با عوامل و چالش‌های اثرگذار متعددی مواجه است که توجه به اثرگذاری و استفاده از پتانسیل‌های هر کدام از آنها در شکل‌گیری، اثربخشی، توسعه و پایداری شبکه و رفع موانع و چالش‌های موجود در راه‌اندازی موفق آن ضروری می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: مدیریت دانش، شبکه دانش، اشتراک دانش، بیماری‌های عفونی، ایران